

Oranjezon

Parel van de Walcherse Manteling

Het duingebied Oranjezon ligt langs de noordkust van Walcheren, globaal tussen Vrouwenpolder en Oostkapelle. Het gebied is zo'n 400 hectare groot en nergens veel meer dan een kilometer breed. Er is een compleet duinlandschap: van kleine embryonale duintjes op het brede strand aan de oostzijde tot oude dennenbossen en loofbossen in de binnenduinstrand.

CHIEL JACOBUSSE

Het damhert is in een ver verleden door klimaatverandering uit ons land weggetrokken naar het Middellandse Zeegebied. De Romeinen namen hem weer mee en sindsdien is hij in ons land terug. De damherten van Oranjezon hebben we echter indirect te danken aan de Duitse bezetting. Foto: Joost Bouwmeester.

Oranjezon behoort tot de Manteling van Walcheren. Al eeuwenlang geniet het gebied intensieve menselijke belangstelling. In de zeventiende en achttiende eeuw legden de rijke patriciërsfamilies uit Middelburg en Veere hier hun buitenplaatsen aan. De duinen waren in trek als jachtgebied en zeker ook voor de zogenaamde warandes, een soort fokkerijen van halfwilde konijnen. Vanaf het einde van de negentiende eeuw werd er water gewonnen. In eerste instantie vooral voor 'abonnees' uit Middelburg. De duinen waren destijds ook bij de gemeente Middelburg in eigendom, maar werden later overgenomen door de waterleidingmaatschappij. Het water werd onttrokken via open winkanalen, die in de lengte van het gebied waren uitgegraven. De waterwinning duurde meer dan honderd jaar, totdat in 1995 de winning werd stopgezet, met uitzondering van noodsituaties. Dit bood kansen

om vernattingprojecten uit te voeren en verdwenen natuur te herstellen.

Herstelde valleien

Om de flora van natte duinvalleien een nieuwe kans te geven, zijn tussen 1995 en 2005 verschillende herstelprojecten uitgevoerd. Motor achter deze projecten was John Beijersbergen van de provincie Zeeland, die al eerder in de Schouwse duinen ervaring met herstelprojecten had opgedaan. In Oranjezon bestond het recept voor herstel uit het dichtschuiven van waterwinkanalen met zand uit de omringende valleien. De ontwatering via de winkanalen werd hierdoor gestopt en de valleien werden afgeschrapt tot op de kale zandbodem op een niveau dat het grondwater weer zijn invloed kon doen gelden. De resultaten waren ronduit spectaculair. De eerste herstelprojecten, het Munnikendal en het Eerste Kreekgat, in het oostelijk deel van Oranjezon, werden nog heel omzichtig uitgevoerd. Iedereen moest wennen aan de rigoureuze aanpak en daarom vond herstel slechts op bescheiden schaal plaats. Niettemin konden verdwenen soorten als strandduizendguldenkruid, dwergbies en dwergglas zich opnieuw vestigen. Daarmee was ook de potentie van herstelprojecten aangetoond. Vervolgens werden meer projecten uitgevoerd, door dezelfde methode op grotere schaal toe te passen. Steeds meer duinvalleiplanten keerden terug. Het begon

met dwergzegge, geelhartje en diverse duizend-guldenkruiden. Al snel volgden parnassia en moeraswespenorchis en nu zijn zelfs ook herfstbitterling, bonte paardenstaart en kleverige ogentroost aangetroffen. Dit zijn soorten die nooit eerder in Walcheren zijn gevonden. Door de Deltawerken ontstonden echter nieuwe 'stepping stones', waardoor ze het vroeger zo geïsoleerde eiland konden bereiken. In de herstelde valleien zijn bijzondere dieren als rugstreeppad, kleine plevier en boomleeuwerik opnieuw verschenen. Het lijkt erop dat aan die (her)vestiging van bijzondere planten en dieren nog lang geen einde is.

Op kalkhoudende zandgrond groeit kleverige ogentroost, daar waar de vegetatie open is en de ondergrond nat. Stengel en bladeren zijn bezet met klierharen die bij aanraking een kleverige substantie uitscheiden.
Foto: Joost Bouwmeester.

Herten en reeën

Zijn de duinvalleien vooral iets voor botanisch onderlegde fijnproevers, in Oranjezon komt ook de gewone wandelaar volop aan zijn trekken. In eigen land blijft het altijd bijzonder als je op 'groot-wildexcursie' kunt. In het overgrote deel van Nederland is een ree het grootste zoogdier dat je kunt ontmoeten en dat is dan meestal nog een gelukstreffer. In Oranjezon zijn reeën tamelijk talrijk, maar daarnaast wemelt het er ook van de damherten. De oorsprong van deze populatie ligt in de Tweede Wereldoorlog toen Walcheren onder water gezet werd om de Duitse bezetter te verdrijven. Op een van de landgoederen in de Manteling was een klein hertenkampje en om te voorkomen dat de dieren zouden verhongeren of verdrinken werden ze door de bewoners losgelaten toen zij zelf geëvacueerd werden. Uit die paar dieren ontwikkelde zich de bloeiende populatie die nu aanwezig is. De opmerkelijke wandelaar vindt overal wissels: vaste paden die de herten bij het doorkruisen van

hun leefgebied steeds weer passeren. Waar zo'n wissel een afrastering kruist is het de moeite waard om even goed rond te kijken. Reeën zullen als het even kan altijd over de afrastering heen springen en een reeënwissel is daardoor weinig opvallend. Maar damherten wurmen zich meestal onder de draden door en dat is te zien aan uithollingen van de bodem op de vaste passageplek. De rasters in het gebied zijn damhertvriendelijk: de onderste draad is glad, in plaats van het gebruikelijke prikkeldraad. Toch lukt het met wat moeite al snel om aan de draden wat haren van passerende herten te ontdekken. En het moet wel heel gek gaan, wil je niet op een gegeven moment oog in oog staan met zo'n damhert.

Allerlei vogels

Let ook op de vogels. In de dennenbossen miespert het goudhaantje zijn nauwelijks hoorbare geluidjes, terwijl boven de boomtoppen de luidruchtige balts van de havik klinkt. In de struwelen hoor je volop de uitbundige zang van de nachtegaal naast het riedeltje van de sprinkhaanzanger. De kneu knarst er zijn eentonige liedje, terwijl iets verderop het delicate djuu-djuu van de goudvink klinkt. Een fazant vliegt met een snerpend geluid op voor een passerende ruiter en vanuit de bosrand klinkt de schaterlach van een groene specht. 's Nachts hoor je roepende ransuilen of baltsende houtsnippen...

Oranjezon is elke dag anders. En 365 dagen per jaar de moeite waard.

GIEL JACOBUSSE IS HOOFD ECOLOGIE EN KWALITEITSZORG VAN STICHTING HET ZEEUWSE LANDSCHAP

Verspreid in Oranjezon liggen diverse poelen, die wemelen van het leven. Onder andere dodaarzen vinden er een plekje om te broeden.
Foto: Giel Jacobusse.

